

Východiská a ciele misiologického vzdelávania

Július Filo

(Misijná konferencia organizovaná Stredoeurópskym centrom misijných štúdií v Prahe 20.6.2007)

Ďakujem za iniciatívu, ktorá viedla k tejto konferencii v Prahe 20. 6. 2007.

Podľa môjho presvedčenia nejestvuje pre teologické vzdelávanie prominentnejšia téma a vyšší cieľ ako je misia z poverenia Ježiša Krista. Dalo by sa to povedať v návaznosti na dokument Svetového luteránskeho zväzu „Spoločne v Božej misii“ (LWF Ženeva, november 1988) ešte jasnejšie takto. Nakoľko je „charakter misie určený dvoma základnými témami:

- misia je pokračujúce zachraňujúce dielo Boha Otca, Syna a Ducha svätého a
- misia je Boží mandát pre Boží ľud, aby sa zúčastňoval na tomto pokračujúcom zachraňujúcom diele,“ (s 5) **úloha teologického vzdelávania je motivovať a napomôcť účasť Božieho ľudu na misii Trojjediného Boha v našom svete.**

Takto postavená základná úloha pre teologické vzdelávanie v návaznosti na základné poslanie cirkvi v našom svete vysvetľuje centrálné postavenie misiológie uprostred systému teologického vzdelávania na každom možnom stupni a v súvisi so všetkými jej možnými špecializáciami. Je to tak preto, že možno hovoriť iba o jednej Božej misii, na ktorej sa podieľame. Povedomie o tejto jednote Božej misie musí prenikať všetky služby cirkvi a všetky podoby teologického vzdelávania bez ohľadu na profesijný profil, ktorý sa ním sleduje (kňaz, evanjelizátor, pastorálny poradca, kresťanský žurnalista, diakon v oblasti sociálnych služieb, učiteľ náboženstva, vedúci práce s mládežou, či pracovník s utečencami, alebo evanjelizačný, či rozvojový pracovník v krajinách tretieho sveta).

Všetkých možno označiť spoločným názvom „misionár“, keďže pôsobia z poverenia Kristovho a zúčastňujú sa na jednej Božej misii. Všetci z nich v určitom zmysle slova robia alebo majú robiť niečo, čo je typické pre misiu v Kristovom mene. Prekračujú hranice zaužívaného, obvyklého a známeho a vstupujú do nového prostredia s Kristovým evanjeliom. Prinášajú ho do situácie, v ktorej človek žije a formou, ktorá je v súlade s Božou vôľou. Odpovedajú na núdzu človeka. Základná bieda človeka iste vyplýva z duchovného odcudzenia od Boha v hriechu. Božia misia je však tiež na ceste za človekom, ktorý je zasiahnutý rôznymi formami nespravodlivosti, krivdy a utrpenia.

Cieľom misie a vzdelávania pod touto veľkou métou je prekonávanie dôvodov nespravodlivosti, biedy a utrpenia. Cieľom je zmena ľudského srdca v moci Božieho Ducha i zmena vzťahov a spoločenských podmienok. Cieľom Božej misie za človekom, ktorej súčasťou sa teologickým vzdelávaním stávame, je tiež vnútorné víťazstvo nad utrpením, a nepriateľstvom. Je to možné s Kristom, víťazom nad hriechom diablom a smrťou. Toto víťazstvo sa dosahuje aj v skrytosti, vnútorne vtedy, keď v nás žije Kristus-víťaz a nespravodlivosť a utrpenie nás neovládnu a nezlomia, keď ostávame slobodní od ich dosahu, aj keď ostávajú súčasťou života.

Čo všetko patrí k úspešnému misiologickému vzdelávaniu v takto naznačenej perspektíve?

1. Štúdium kontextu Božej misie, meniacej sa ľudskej kultúry a misiologického kontextu vlastnej cirkvi.

Ani v akademickom prípade sa nedá teologické vzdelávanie, ktoré chce ostať verné základnému Kristovmu misijnému povereniu, oddeliť prinajmenšom od troch línií. Tieto línie tvoria základné východiská a zároveň trvalých sprievodcov teologického vzdelávania, ktoré ostáva vedome súčasťou Božej misie vo svete.

Kontext všeobecnej ľudskej a špecificky v širšom, či užšom zmysle slova duchovnej kultúry, do ktorej vstupuje cirkev so svojou misijnou službou.

Štúdium tejto kultúry s mnohými dimenziami je úlohou misiológie. Túto kultúru mnohí s obavami označujú ako kultúru rastúceho praktického materializmu. Venujem jej niekoľko poznámok, nakoľko sa týka nie iba sveta okolo nás, ale tiež sveta, v ktorom ako kresťania žijeme.

Materializmus nie je v našej dobe natoľko problémom ideológie, ktorú by niekto rozvíjal v teoretických štúdiách a vyučoval v školách ako vedecký svetonázor. Tento prejav materializmu máme za sebou. Nie teoretický, ale praktický materializmus je to, čo je súčasťou našej reality a do značnej miery našim problémom. Je vecou nových priorít a proporcií v živote. (Koľko času venujeme výberu svojho DVD prehrávača? Koľko času venujeme starosťou o živobytie? Koľko miesta ostáva pre môj duchovný život, pre pestovanie vzťahov s ľuďmi a vzťahov s Bohom...?)

Materializmus nie je iba problémom bohatnúcich a bohatých, ale tiež hoci s inou bolesťivosťou problémom chudobnejúcich a chudobných medzi nami.

- Mohli by sme povedať biblickou rečou, že materializmus nie je iba problémom bohatého mládenca, ktorý túžil po tom, aby získal od Boha spásu. Jeho túžbou bolo získať Božiu priazeň pre celý život. Po rozhovore s Ježišom Kristom sa ukázalo, že jeho problémom je postavenie bohatstva v jeho živote.

Slovníkom individuálnej, či sociálnej etiky by sme jeho problém a problém mnohých kresťanov dnes mohli označiť ako „zodpovednosť za bohatstvo“. Čo spraviť s hodnotami pozemskosti, ktoré máme, či už preto, že sme sa narodili do majetnej rodiny, alebo preto, že dary, ktoré sme dostali, nám dovoľujú možno pri celkovej počestnosti získať hodnotnú odmenu za svoju prácu? Ako sa vysporiadať so svojim materiálnym dostatkom, či dokonca nadbytkom, aby som nestratil so svojim pozemským pokladom svoje srdce? Čo robiť, aby som získal večný život a programovo účinne, nie iba nedbanlivo rozdal chudobným to, čo mám?

- Materializmus je aj kontextom a problémom cirkvi, ktorá očakáva príchod Pána Ježiša Krista. Pocítil to prvý Jeruzalemský zbor. Spoločné užívanie hodnôt pozemského Kristom oslobodeného života nemá viesť ku tomu, aby naše presbyterstvá a staršovstvá nemali dôležitejšiu tému, ako je správa a údržba majetku. Nemá však viesť ani k tomu, že budeme na obtiaž, lebo sme programovo nesprávne šafáрили a naše talenty sa stratili.

Ako sa chovať k majetku v našom čase, aby srdce našich zborov bolo s Kristom a nie s našimi kontami a budovami a platmi zamestnancov? Ako hospodáriť, aby sme nerozdrobili, čo nám bolo zverené tak, aby sa všetko nestratilo a my by sme prestali byť schopní služby, naopak stali by sme sa predmetom obáv.

- Materializmus môže byť, biblicky povedané, aj problémom chudobnej vdovy. Vtedy, ak by sa držala svojho groša ako jedinej nádeje pre život. Vtedy, ak by v svojom poslednom groši videla poslednú hasnúcu nádej. Materializmu sa môže stať problémom tých, ktorí čakajú na svoje malé penzie, či sociálne dávky bez toho, žeby poznali inú nádej

Kontext teologických misiologických snažení a stanovísk.

Súčasťou úlohy misijného vzdelávania je záujem o spoločné teologické smerovania diela misie. Cirkvi ho v každom čase skúmajú a vytváranie týchto postojov má inšpirovať ku kontextuálnej recepcii a aplikácii vyslovených zásad.

Na pôde Svetového luteránskeho zväzu máme v najnovšom čase spoločné misijné stanovisko s názvom: „Misia v kontexte, transformácia, zmierenie a zmocnenie „Mission in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment“ (2004). Teologické zdôvodnenie misie, jej pochopenie ako celkovej, obsahujúcej misijnú službu slovom, skutkom je rozhodujúce. Zmena prichádza po vypočutí, po solidárnom sprevádzaní, tak ako to robil

Kristus pri dvoch učeníkoch z Emaus. Úlohou misijnej výchovy je aktuálne vnímať Božie poverenie a s láskou hľadať spôsoby ako odovzdať Božiu lásku v presvedčivej podobe tak, aby došlo k jej prijatiu a k zmene života.

1.3. Kontext rôznych, v rámci našich jednotlivých cirkví existujúcich, komunikujúcich a spolupracujúcich spiritualít.

V našej cirkvi sa ich existencia (napr. v podobe novodobých, či starých foriem pietizmu a orthodoxie, introvertných a extrovertných podôb spirituality, záujmu o kultúru a sociálnu službu na jednej strane a snahy o upevňovanie „hradieb Siona“ okolo cirkvi a uzavieranie sa pred svetom, aby nám neublížil), ale najmä ich potrebná komunikácia a spolupráca v rámci jednej misie cirkvi zatiaľ nevyprofilovala. Na rozdiel od toho napr. v našej sesterskej Württemberskej cirkvi sa tieto rôzne spirituality s rôzne zameraným teologickým horizontom a zodpovednosťou v rámci misie sa nakoniec preniesli na synodálnu pôdu, kde sa vytvorili 3 platformy: Živý cirkevný zbor, Evanjelium a cirkev, Otvorená cirkev. Z nich nakoniec vychádzajú aj nominácie do synody v jednotlivých volebných okrskoch cirkvi a tak aj zápas za spoločnú podobu misie cirkvi v konkrétnom čase.

2. Štúdium a napomáhanie programov duchovnej obnovy.

Tieto programy misijne transformujú cirkev. Treba im venovať veľa pozornosti, pretože vedú k rastu cirkvi a učia dobre komunikovať s jestvujúcim duchovným stavom cirkvi. Programy misijnej obnovy mali svoje historické podoby a dá sa o nich učiť z dejín cirkvi. Všetky mali spoločný cieľ v niektorých črtách. Viedli od záujmu o osobnú a vlastnú spásu k záujmu a záchranu druhých a o ich celkové dobro. Učia rozprávať o viere, nie iba byť konzumentom duchovnej potravy. Učia slúžiť a nie iba nechať si slúžiť. Učia radosti a oslave a tvoria piesne, ktoré pozývajú k záujmu o dobro druhých a nie iba k modlitbám za Božie požehnanie pre svoj život.

3. Učenie sa misijnej službe slovom i skutkom, evanjelizáciou a diakonickou službou v rôznych podobách a cestou rôznych profesií.

V čase, keď si, žiaľ, pomaly prestávame uvedomovať dar slobody ako obrovský Boží dar pre naše krajiny a naše cirkvi, nám treba jasnejšie pochopiť, že na účasť Božieho ľudu na jednej Božej misii určite nestačí vzdelávanie a služba kňazov pre cirkevné zbory. Teologické vzdelávanie môže teologicky pripravovať aj odborníkov v rôznych profesiách, ktorí nebudú ordinovanými kňazmi a predsa budú v rôznych ďalších službách súčasťou Božej misie a spolu s kňazom jedného misijného tímu.

Reflexia o potrebe misijnej kvality teologického vzdelávania a misijnej jednoty cirkvi ma vedie k poznaniu o možnostiach tvorby nových študijných programov na našich školách a teologických fakultách. Ich cieľom je príprava „svätých pre dielo služby, budovať telo Kristovo, ...aby sme neboli viac nedospelí...ale aby sme verní pravde v láske rástli v každom ohľade v Toho, ktorý je Hlava, v Krista.“ (Ef 4,12-15) Pripravovať svätých na dielo služby znamená pripravovať ich na dielo „všeobecnej diakonie všetkých veriacich“ v rôznych podobách. Tak aby bol Kristus prostredníctvom svojich misionárov čím bližšie k človeku našej doby slovom i skutkom a aby čím jasnejšie ľudia našej doby pochopili, prežili a prijali Kristovu lásku.

Literatúra:

- „Mission in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment“ Geneva, 2004
- „Together in God's Mission: An LWF Contribution to the understanding of Mission, Geneva, LWF 1988

Prof. ThDr. Július Filo, EBF UK, Bratislava
Evanjelická bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského
Bartókova 8
811 02 Bratislava 1

Recenzovali (peer reviewed by): Doc.ThDr. Ján Grešo; Mgr.Jozef Benka, PhD